

ANNEANNE KADER MİDİR?

Cyrano De Bergerac, 03.03.2022

<https://www.hertaraf.com/koseyazisi-cyrano-de-bergerac-anneanne-kader-midir-2893>

‘Cemiyet Hayatında’ günlük yazmanın edebi bir tür olup olmadığı ile ilgili bir tartışma var. Tartışmanın bir tarafı, yazarların günlüklerde mahrem alanını kamuya açtığı için içeriği değiştirdiğini, bunun ise esere zarar verip gücünü zayıflattığını söylüyor. Olağan bir otosansür bahsedilen. Oysa hangi yazar sözünü tartmadan kullanabilir ki?

Hatıratlar da bu kapsamda bir edebiyat metni olarak görülüyor yine aynı çevrelerce. Çünkü hatıratlar günlüklerle kıyaslandığında daha çok ‘ideal’i konu ediyor. Kalemin yazar olduğunu herkes biliyor hatıratla! Kalemin siyasi görüşleri, kalemin sevdikleri, kalemin sevmedikleri...

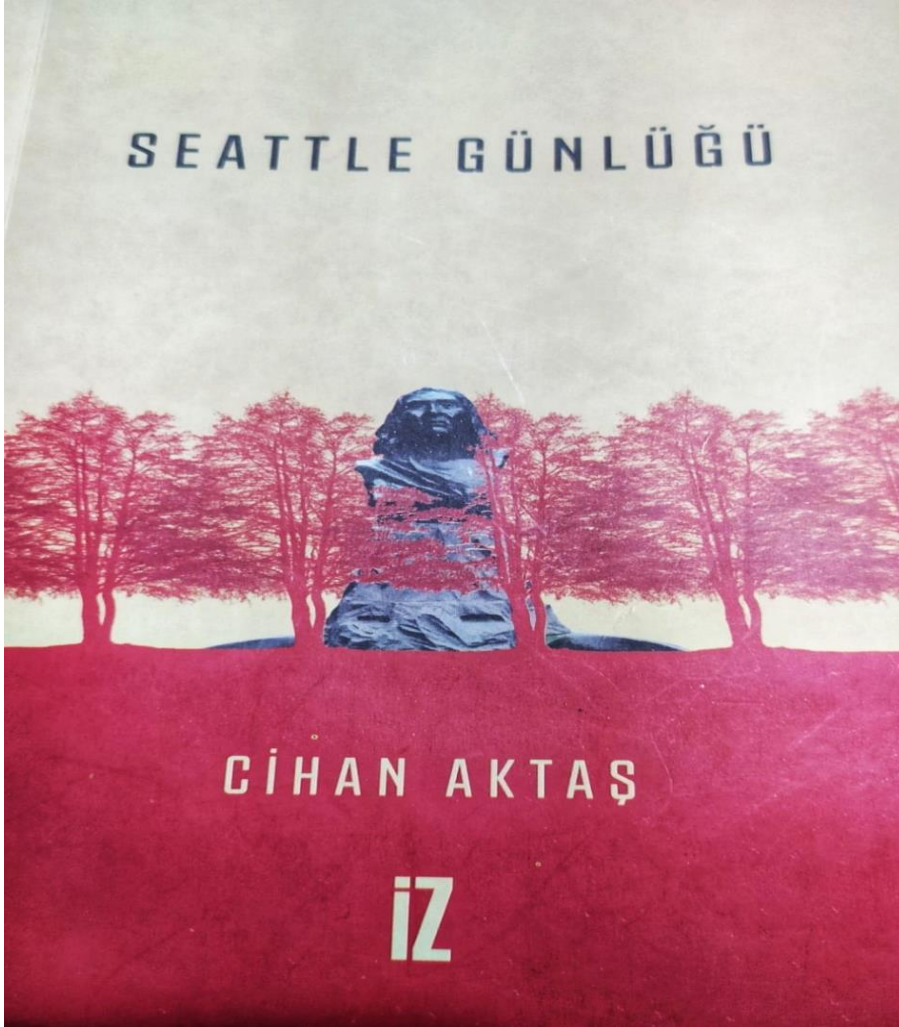
Kurmaca öyle mi ya! Yazar, öykü ve romanda da kendinden bir parça koyuyor ortaya ama bir sıkıntı olduğunda ‘bu bir kurmaca’ denildiğinde, bütün dertler sona eriyor. Hatırat bir şekilde paylaşılmak için yazıldığı için daha steril oluyor genelde. Günlükler ise, insanın eşinden çocuklarından bile gizlediği cümleleri barındırıyor. Ömrü boyunca günlük tutup ölümünden önce günlüklerini yakan insanlar var, ya da en güvendiği insana öldükten sonra günlüklerini yakmasını vasiyet eden yazarlar. Hoş, bu vasiyete uyulmadığı için kitaplarını okuduğumuz önemli yazarlar da yok değil.

‘Turuncu Günler’i okurken zaman zaman bu duygular sarmalıyordu beni. 2000’lerin başı olmalı, neyin mahrem sınırında kalacağına, kimlerin ne yazıp, neden imtina etmesi gerektiğine kalabalıkların karar verdiği zamanlardı. Bu kalabalıklardan hiç etkilenmedim diyemem. Ama içimde hep kalabalığa sataşan bir yer vardı. Bazen gerekli-gereksiz ortaya çıksa da bu sataşma ihtiyacının beni çoğu ezberden koruduğunu düşündüm hep.

Cihan Aktaş ismi 90’ların başından itibaren kıymetliydi benim için. Hatırlıyorum, Turuncu Günler’i okuduğumda bir sürü çağrışım oluşmuştu kafamda. Bildiğim Cihan Aktaş metinlerinden başka bir şey okuyordum. Sadece ‘keyifli’ bir günlük okuyor gibi değil de farklı katmanlar arasında geçiş yapıyordum. Ve hatırlıyorum kitabı her elime alışımında acaba yanlış mı yapıyorum duygusu gelir beni bulurdu ve fakat okumaktan alamazdım kendimi.

Bunun sebebi, kitaba konu olan süreç değil, metnin bir ‘günlük’ olmasıydı. Kendi günlük tuttuğum zamanları düşünüyorum, günlüklerimin birileri tarafından okunduğunu hayal ediyordum. Veleve ki, günlükler yazarın rızasıyla yayımlanmış olsun. Utana sıkıla başka günlükler de okumaya devam ettim ama. Seattle Günlüğü’nü okurken ise bir özel alan ihlali yaptığım düşüncesinden uzak olduğumu farkettim.

‘Kimsenin suçlu olmadığı yerde herkes şüphelidir’

Yine aynı şey oluyor ama bu kez şaşırmiyorum. Günlüğü okumaya başlarken bir anneanne-torun başlığı altında yine çok katmanlı bir dünyanın beni beklediğini biliyordum. Bazen bu katmanlar arasında gezerken Kaan’ı unutuyordum bile.

‘Kimsenin suçlu olmadığı yerde herkes şüphelidir’ satırının altına, Masum değiliz hiçbirimiz yazmışım. Yönetmen N. Pouchet, Retch filmini anlatırken kullanıyor bu cümleyi. Belki coğrafya farkı, belki yüklediğimiz anlam. ‘Masum değiliz hiçbirimiz’ bu coğrafyanın meselelere yaklaşımını özetliyor. Kimse suçsuzluğunu ispat etme derdinde değil, herkes

yaşananlarda bir kabahati olup olmadığını sorguluyor. Bunları düşünürken Kaan'ın ilk gülümseyişi canlanıyor gözlerimin önünde...

Sonra öğreniyoruz ki, 'Kızılderili'lerin dillerinde 'veda' sözcüğü yokmuş. Şarkı söyleyerek ayrılıyorlarmış birbirlerinden. Ve daha sonra 'Kızılderili'lerin kendilerine 'Kızılderili' denmesinden hoşlanmadıkları gerçeği çıkıyor karşımıza. Siyah derili/zenci demenin bir ırkçılık olduğundan hepimiz mutabıkız artık ama 'Kızılderili' derken yaşadığımız şeye ne demeliyiz, sadece düşünce tembelliği mi? Üstelik bir firmanın atıştırmalık ürünü Negro hala üretim bandında duruyor. Ne garip ki, bu ürün batıya satılmıyor, onun pazar ağı doğu! Tek başına bu çelişki bile düşünce tembelliği fikrini çok naif bırakıyor.

Bu arada Kaan büyüyor tabii. Bir anneannenin aklından geçenleri ayrıca merak ediyorum. Kendi merhum kayınvalidemin kızımıza bakmak için bizde kaldığı zamanları, kimi anlamsız bulduğum çekincelerini, çocuk yetiştirmeye ilgili ortaya çıkan kimi anlaşmazlıkları -kuşak farkı mı desek- hatırlıyorum. Kimi duygular o kadar tanıdık, kimi anlar o kadar benzer ki.

Sonra -kimse kusura bakmasın ama- bir orta sınıf burjuva alışkanlığı, ticari bir faaliyet alanı haline gelen 'göreceli hayvanseverliğin' yanında bir örümceğin açlığıyla, halsizliğiyle ilgilenen bir merhamet çıkıyor karşımıza. Evde karşımıza çıkan örümcek ağlarını kimse görmesin diye süpürge ucuyla hemen temizlerken, şekeri düşmüş bir örümceğin derdiyle dertlenmek başka bir merhamet katmanı olmalı.

Kaan için söylenen ninnilere ilham veren düşünme biçimi ile görsel bir malzeme olarak sıklıkla kullandığımız merhametin, Şehla bir bakış üzerinden bizi yeniden inşa ediyor olması başka bir paralel evrene taşıyor düşüncelerimizi. Bir şehrin dokusu, kütüphanesi, ormanları ve kuşları üzerine düşünmeye başlıyorsunuz günlükleri okurken. İnsanların 'gurbet elde' dayanışma ihtiyacını kıskançlıkla izliyorsunuz. Kütüphaneyi evi gibi kullanan evsizlerin dünyasına temas ederken, karşılaştığımızda yüzünüzü çevirdiğiniz sokağınızdaki evsizler geliyor aklınıza.

Ve bütün bunları okurken Kaan'ın karnının acıkmasını, Kaan'ın gaz sıkıntısını, Kaan'ın dışarıya ilk çıkışını, bir hoşgeldin hediyesi olarak satırlara nakşettiğini anlıyorsunuz yazarın. O yüzden Seattle Günlüğü sadece bir günlük değil.

İbn-i Haldun'un Coğrafya - Kader ilişkisi belki de Anneanne - Torun ilişkisi üzerinden yeniden düşünmeye sevk etmeli bizi.